

Asia: VN/650/2022

Lausuntopyyntö toimeentulotukilain uudistamiseen liittyvästä hallituksen esityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseen eduskunnalle toimeentulotuesta annetun lain (toimeentulotukilaki), sosiaalihuoltolain ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi toimeentulotuen hakemista koskevasta menettelystä nykyistä tarkemmin. Esitykseen sisältyy säännökset asiakkaan oikeudesta henkilökohtaiseen palveluun, toimeentulotukiasioita koskevasta Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueen yhteistyöstä sekä sosiaalihuollon lausunnona. Lisäksi esityksessä tarkennetaan säännöksiä tietojen luovuttamisesta viranomaisten välillä sekä ehdotetaan säädettäväksi valtakunnallisesta toimeentulotukiasioden neuvottelukunnasta sekä alueellisista neuvottelukunnista. Myös toimeentulotuen määräytymistä ja rakennetta koskevaa sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi. Lain astuessa voimaan 1.1.2023, antaa Vantaa – Keravan hyvinvointialue pyydetyn lausunnon esitettyihin muutoksiin.

Toimeentulotukilakiin on esityksen perusteella tarkoitus tehdä muutoksia, jotka tarkentavat toimeentulotuen viimesijaista roolia ja yhteistyötä perustoimeentulotukea myöntävän Kelan ja hyvinvointialueen toimijoiden välillä asiakkaiden asioiden sujuvoittamiseksi. Pidämme tätä lähtökohtaa tärkeänä ja hyvänä. Esityksessä kuvatut muutokset tietojenvaihdon edellytysten osalta koetaan kuitenkin edelleen epäselviksi, ja tämä sääntelykokonaisuus kaipaisi edelleen selkiyttämistä. Yhteistyö Kelan ja kuntien välillä on keskeistä, jotta tavoittaisimme myös ne haavoittuvimmissa asemassa olevat asiakkaat, joilla ei ole tarvittavaa osaamista tai voimavaroja lähestyä viranomaisia. Vaikka Kelan ja kunnan välille on kehitteillä kaksisuuntainen tiedonvälityksen kanava, ei se ilman selkeitä tiedonvaihtoon liittyvää sääntelyä valitettavasti hyödytä niitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia asiakkaita, joita Kela ja kunta eivät koskaan tapaa tai tavoita. Tiedonvaihtoa koskeva sääntelykokonaisuus kaipaa selkiyttämistä esimerkiksi sen osalta, mikä toimeentulotukilain ehdotettu 14 e §:n suhde on Kelan normaaliin toimeentulotukilain 3 a luvun 18 a §:n tiedonsaantioikeuteen. Lisäksi eri lakeihin (esim. toimeentulotukilakiin ja asiakastietolakiin) eritellyt säännökset tietojen luovutuksen edellytyksistä koetaan soveltamisen kannalta epäselviksi.

Pääkaupunkiseudulla on Kela siirrosta alkaen järjestetty erilaisia yhteistyökokouksia Kelan ja kuntien välillä toimeentulotukiasioiden liittyen. Pidämme Vantaalla esitystä toimeentulotukiasioiden valtakunnallisesta ja alueellisista neuvottelukunnista hyvänä. Näemme, että lain tasolla säädetyllä, valtakunnallisella neuvottelukunnalla tulisi todennäköisesti olemaan painoarvoa toimeentulotukiasioiden edistämässä, linjauksessa ja yhteisten valtakunnallisten asioiden kehittämisessä. Katsomme kuitenkin, että neuvottelukuntien roolia, toimivaltaa ja tehtäviä tulisi edelleen tarkentaa, jotta sen toiminta saavuttaisi hallituksen esitysluonnoksessa esitetyt tavoitteet. Koska neuvottelukuntien roolia ei ole tarkemmin määritelty, olemme epävarmoja myös sen suhteen, mitä lisäarvoa tai lisävaikutuksia ne tarkalleen ottaen toisivat nykyisille, kuntien ja Kelan välisille työryhmille.

- Vantaa – Keravan hyvinvointialue kannattaa esitystä kuntouttavan työtoiminnan toimintarahnan siirtämistä lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta.
- Vantaa – Keravan hyvinvointialue kannattaa esitettyä lisäystä perhekäsitteeseen.
- Vantaa – Keravan hyvinvointialue kannattaa valtakunnallisten ja alueellisten neuvottelukuntien asettamista mutta katsoo, että niiden roolia ja tehtäviä tulisi tarkentaa.
- Vantaa – Keravan hyvinvointialue pitää hyvänä, esityksessä korostettua harkintaa perustoimeentulotuessa asiakkaan eduksi.
- Vantaa – Keravan hyvinvointialue pitää hyvänä, että perusosan alentamisen menettelyä tarkennetaan. Asiakkaan ohjaaminen kuntaan sosiaalityön suunnitelman tekemistä varten on esitetty korvattavan palvelutarpeen arvioinnilla. Edelleen viranomaistyö on hyvinvointialueen näkökulmasta raskas, eikä kaikilla heikoimmassa asemassa olevilla asiakkailla ole voimavaroja saapua sosiaalihuollon palvelutarpeen arviontiin. Pidämme hyvänä esityksessä olevaa lisäystä Kelan ja hyvinvointialueen yhdessä toteutettavasta asiakastapaamisesta. Tietojenvaihto Kelan ja hyvinvointialueen on ongelmallista, mikäli tietojenvaihtojen oikeutusta, perusteita ja yhteydenottokanavaa sekä vaihdettujen tietojen kattavuutta ei tarkenneta.

Vantaa – Keravan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Liljeroos Riikka
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue - Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen
muutosjohtaja